

Iktatószám

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

Tárgy

496.9

Hely

Idő

1913

Személy

Forrás:

Budapesti hírlap.

Bp.

1913 XII/23

(Hely)

(Idő)

(Kö.)

A jégről.

Budapest, dec. 22.

Végre itt a jég. A villamos-megállók táblái fölött boldogan lobognak kis tarka zászlók. A kis zászló azt jelenti, hogy odakint, a liget nagy fái alatt megharsant a katonabanda és kipirult arcok ezrei siklanak el vékony acélon Vajdahunyad várának falai alatt. Azok a hölgyek és urak pedig, akik a városligeti korcsolyacsarnok jól fűtött termében pengő Alexander-korcsolyákat fűznek föl lábukra, majd meg gondtalanul ráereszkednek a villamos ivlámpák fényében fürdő, betonalapú, modern jégpályára, bizonyára nem gondolnak arra, hogy még csak negyvenöt évvel ezelőtt is úgy megbámulták Pesten a korcsolyázást, akár csak egy évtizede az automobilt és ma a repülőgépet. Nem volt rendes korcsolyapálya, nem volt korcsolyaegyesület, hölgy pedig a világot se merészkedett jégre, nehogy „illetlen magaviseletével méltó megbotránkozást” keltsen.

Nem mintha a korcsolyázás általában ismeretlen fogalom lett volna. Nem gyakorolták, mint élvezetes testedzést. Mint fagyott talajon való fontos közlekedő módot azonban megtaláljuk már ezredéves multtal nemcsak a hóborított északon, hanem Magyarországon területén is. Kutatások már rég kimutatták, hogy az ugynevezett terra márékból és más emberi nyomokat rejtő rétegekből, főképp Somogy- és Baranyamegyében, meg erdélyi oláh vidékeken olyan régi, lecsiszolt ló- és marhacsontok kerülnek elő, melyek az *ősmagyaroknak korcsolyául szolgáltak*. E csontok egyik felét laposra és tükörsimára csiszolták le, a két végén keresztbe átfúrták és ezt az ugynevezett irongacsontot fűzte az ősmagyar jégen való haladás céljából sarujára. Nálunk többnyire a gyermekek, míg az északi havas országokban felnőttek használták közlekedő-eszközü a befagyott tavakon és tengeröblökön keresztül. A magyar gyermekek ironga-csontjai között olya-

nokra is akadtak, melyeket eredetileg nem kellett hozzákötöni a saruhoz. A gyerek egyszerűen ráállott, aztán vesszőparipa módjára letámasztott a jégre egy szögesevégi, hosszú pálcát, a „vonyogót”, a mivel aztán, lábait meg se emelve, oly ügyesen lökte magát tova, hogy sima területen nyilsebességgel repült. Ehhez a „korcsolyázáshoz” lényegében hasonló haladási mód mai napig is fentartotta magát. A Bódeni-tón, Reichenau szigetén ugyanis a parasztok úgy szállítják a fát, hogy a megrakott szán hátuljára állva, botokkal taszítják magukat nagy gyorsasággal előre. Nálunk a Maros mentén szintén divik ez a mód, azzal a különbséggel, hogy a paraszt nem a szán hátuljára, hanem orrába áll.

Ősi csontkorcsolyákra természetesen nemcsak nálunk akadnak. Találtak olyan lócsontból készült irongát is, melynek eredete a bronz-korba vihető vissza, sőt Németországban olyan is akadt, a melyik arról tesz tanuságot, hogy az emberek már a kőkorszakban rájöttek a jégen való gyors közlekedésnek erre a módjára. Ez a közlekedés-mód ott vált leginkább szükségessé, a hol az év nagyrészén át hó és jég borítja a talajt: az Északi-tenger partján, továbbá a Keleti-tenger mentén, Skandináviában, Hollandiában, a frizeknél. Ennek megfelelően később is itt tökéletesítették leghamarább a távolság korcsolyaművészetét: a gyors-korcsolyázást.

A csontkorcsolyákról és a haladásnak bittal való módjáról régi leleteken kívül még egyéb emlékeink is maradtak. Anderson György, a londoni *Skating-club* egykori elnöke egy Londonról szóló régi leírásában ezeket mondja: „A City bástyái alatt levő mocsarokon télnék idején játszani szokott a fiatalság. Néhányan nekiiramodnak és csuszálnak

a jégen. Mások csontot kotnek talpuk alá és hosszú, hegyesevégi botok segítségével olyan gyorsan lejtnek végig a tavon, mint a hogy a madár repül a levegőben.”

Valószínű, hogy a korcsolyázás is, mint sok más, a megélhetést könnyítő szükségesség különböző helyeken, nagyjában ugyanegy időben, egymástól teljesen függetlenül keletkezett és fejlődött ki bizonyos fokig. A későbbi fejlődés minősége attól függött, hogy mekkora volt a rendelkezésre álló terület. Tengerek, nagy tavak és csatornák vidékén, mérföldes jégpályákon a gyors- és távkorcsolyázásnak nyitott tere, míg sebes folyók mentén és vízben szegény vidékeken, a korcsolyázás sportja szintén föllendülén, az aránylag kicsi mesterséges pályákon a műkorcsolyázás fejlődött ki. Igaz ugyan, hogy a műkorcsolyázás alapfiguráját, az *ivel* a gyorskorcsolyázó hollandusok ismertették meg Európával, továbbfejlesztése mégis a többnyire mesterséges pályát használó nagyvárosoknak érdeme. Glaszgovban, Londonban, Párisban már a múlt század legelején néhány kitűnő korcsolyaművész föltűnést kelt. Németország is részt vesz a versenyben. Tudvalevő, hogy többek között *Goethe* is kitűnő *ivelő* volt.

A valódi műkorcsolyázás, mint művészet azonban Amerikából jött át hozzánk, még pedig első ízben 1864-ben Jackson Haynes útján. Jackson Haynes 1871-ben Budapesten is megfordult és pedig az akkor főnállásának harmadik évét élő Pesti Korcsolyázó Egyesületnek meghívására.

... Most vígan lengenek a kis zászlók a villamos-megállók táblái fölött. Ki gondol arra, hogy milyen nehéz utat kellett megtennie annak az egyesületnek, mely ma Budapest közönségének a legkellemesebb és legegészségesebb téli szórakozást nyújtja? Ma sok ezer tagja van, 1869 december 2-án pedig, tehát negyvennégy évvel ezelőtt mindössze tizenhét férfi gyűlt egybe a *Steingassner-kávész* kártyaszobájában, hogy megalapítsa a ma virágzó *Budapesti Korcsolyázó Egyesületet* (akkor *Pesti Korcsolyázó Egyesület* volt). A nagy lelkesedéssel megalapított új egyesületnek a többi nagy nehézségen kívül, a fővárosi társadalom részvétlenségével is meg kellett küzdenie. Az alapítás érdekében közzétett első hírlapi fölhívás a közönség körében teljes közömbösségre talált. A buzgó tagok mindazáltal csüggedés nélkül dolgoztak tovább első elnökük, *Kresz Géza* vezetésével. Hosszu utánajárással kies-

szózták a városi tanácsnál, hogy a városligeti tónak egy kis részét díjtalanul engedje át az egyesület céljaira. Ekkor az alapítók saját költségükön fölépítették az első korcsolyacsarnokot, egy — kétszobás fabódét. Be is rendezték egy rozoga asztallal, néhány székkal, szalmazsuppból álló pamlaggal, egy pislákoló lámpással — és várták a fagyot.

Abban az évben későn jelentkezett a tél. A lelkes kezdők már-már reményüket veszítették, mikor január vége felé hirtelen erősen fagyni kezdett. Így történt, hogy 1870. január huszonkilencedikén, Rudolf trónörökös jelenlétében először nyílt meg nagy ünnepek keretében a városligeti korcsolyapálya.

A korcsolyázó Budapest azonban lényegesen más képet mutatott akkor, mint ma. Az etikett miatt huzódózó hölgyek ugyan hamarosan letettek előítéletükről, főképp miután *Eötvös* József báró két szép leányának példájára egymásután kötnek korcsolyát

házy. Karácsonyi, Károlyi, Keglevich, Szapáry, Zichy-családok hölgytagjai. *Andrássy* Manóné grófné egy *kintornát* bocsát az egyesület rendelkezésére. Zene tehát lett volna, de nem volt ember, a ki a kintornát forgassa. Nekiállottak hát fölváltva maguk a választmányi tagok. Jókedvű urak, fiatal arisztokraták forgatták kipirulva a kintorna kárját, sőt rövid időn belül ez a foglalkozás kitüntető hivattalá lett.

A mamák azonban egyre szaporodva, lassanként kiszorultak a két apró melegedő szobából. Kendőkbe burkolóztak hát és szánkókra ültek. A szán alá *agagbőgrét* tettek izzó *szénparázzsal*. Ma a gardedámok modern, jól fűtött teremben, tükörüvegen keresztül gyönyörködnek leányaik mulatságában. Akkor sok bájos humor, elszántság és vállalkozó kedv kellett ahhoz, hogy a mamák megszerezhessék leánygyermeküknek a korcsolyázás élvezetét.

Maguk a korcsolyák is gyermekkorukat élték még az egyesület alakulásának idejében. Sokan emlékeznek ma is a *csontkorcsolyák* utolsó példányaira és emlékeznek a *fakorcsolyákra* is. Az utóbbiak eredetileg teljesen fából készültek, aztán az aljukat vassal verték ki. Az egész „korcsolya“ egy-két ujjnyi vastag falécből állott, melyet elől és hátul átlukasztottak a felkötő madzag számára. Elülső része fölfele hajlott, hogy a láb le ne csusszon róla. Legtovább Erdélyben használták *csáblya* névvel, sőt talár még ma se veszett ki teljesen.

Csakis ilyen fakorcsolyák mellett történhet meg az a ma már komikusan hangzó eset, hogy a pest egyesület korcsolyái egy szép napon *leégtek*. 1871. január tizennegyedikén ugyanis kigyuladt a most már kibővített melegedő-ház — és a szertár, meg a korcsolyaraktár minden belevalóval együtt elhamvadt és odaégett a fakorcsolyák is.

Ezidőtájt már különben is végső napjaikat élték. A fakorcsolyát kiszorította a vaskorcsolya. Eleinte ez is lassan fejlődött. Sok primitív és kinos szerkezet után, végre a nyolcvanas évek elején feltűnt a sokáig közkedvelt *Halifax*-korcsolya. Majd újabb típusok keletkeznek mellette, a *Merkur*, a *Kolumbus*, a *Rohonczy*, de valamennyit kiszorítja a cipőre csavarható, fölhajtott orru *Jackson Haynes*. Most már néhány éve a *Jackson Haynes* is szorul az *Alexander* mögé, viszont mint legújabb típusok a *Stille Salchow* jelzésű korcsolyája és az amerikai *Barney és Berry* tűntek föl. Áll ez természetesen a műkorcsolyákra, mert a gyorsfutó, alacsony, hosszú, könnyű, egyéü frizkorcsolyák már eredetileg más mederben indultak.

A primitív irongától és csákyától a napfényben villogó acélkorcsolyáig mindössze negyvenöt év telt el. E negyvenöt év szorgalmas munkájának eredményeképpen a Budapesti Korcsolyázó Egyesület minden téren haladást mutat fel. A szűk fabódét hatalmas köcsarnok váltotta föl, a melankólikus kintornát diadalmas katonazenekar, a ligeti tó hajdan sötét, néma, elhagyottan borzongó téli estéit a mai tó már nem ismeri. Ma már nem szedik le tavaszoként a rozoga faházat, nem nyulik föl alattomos hínár a tó mocsaras fenekéről, nem költözik át az egyesület rossz tél esetén a hamarabb befagyó mesterséges pályára, az ugynevezett *kis pályára*, a melyik éveken át a városligeti tótól néhány száz lépésnyire terült el az *Aréna*-ut felé.

Sőt a fejlődés még egyre tart. Külföldi állandó pályák mintájára a Budapesti Korcsolyázó Egyesület is talán nemsokára eléri majd azt, hogy már *októberben* kitűzheti a kis lobogókat. Az a terv merült föl ugyanis, hogy a tónak magas beton-alapú részéből nyolcezer négyzetméternyi területet, külföldi mintára, alagsövezéssel látnak el. A csövekben minusz hat-nyolc fokra lehűtött sós víz fog keringni, mely lehűtött sós víz a legkisebb hideg mellett is rögtön megfagyasztja a fölötte levő beton alapra vékonyan ráöntött vizet. E terv kivitele hatszázezer koronába kerül. Ha a tervet megvalósítja az egyesület, Budapest sportkedvelő közönsége egy új, kedves szórakozást nyer: az *őszi és tavaszi korcsolyázást*.

Ezidén újra késett a tél. Kárára a nemzeti sportügynek, mert a helzingforszi világajnoki versenyre odakint már nagyban trénelnek. Az egyesület részéről hír szerint *Szende* Andor vesz részt a műkorcsolyázó világversenyen. Sajnos *Kronberger Lili* ezidén sem fut. Mindössze néhány hétig trénel

Garnisch-Partenkirchenben a Ruissi-tavon, a hol *Mérai Horváth* Opika már hetek óta gyakorol elsősorban a január huszonötödikén, Sankt Mórítzban tartandó nemzetközi páros hölgyajnokversenyre.

Kedvező idő esetén Budapest is számos érdekes sportesemény tanuja lesz az idén. A választmány *Zsigmondy Géza* elnök és *Szentgyörgyi Imre* dr. titkár vezetésével nemcsak házi és országos, hanem nemzetközi verseny rendezésén is fáradozik. A vasárnap délelőttök programja a hockey-mérkőzés, melynek keretében nemzetközi meccs készül. Gondolnak tánc- és páros-versenyre is. A szép páros műkorcsolyázás sajnos nálunk nehezen lendül föl, csakis újabban mutatkozik e téren némi haladás. Katonazene most már nemcsak este lesz, de lesz azonkívül naponként a déli órákban, ugyszintén intenzivebbé tették az esti világitást is.

Most már csak jég kell. Egy kis tartós jég. Megérdemelné a szegény, korommal telített tüdejű budapesti közönség és megérdemelné a korcsolya egyesület is, a melyik rövid negyvennégy év leforgása alatt ilyen nagyszerű fejlődést tudott produkálni. (F. L.)